

KIIMINGIN KUNNAN
KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON
TOIMINTASUUNNITELMA
LUKUVUODELLE 2009 -2010

Eija Hannula
Annakaisa Karasti
Helena Liedes
Eeva-Kaija Niemelä
Riitta Kumpumäki

1	JOHDANTO	3
2	TOIMINTASUUNNITELMAN PERUSTA.....	4
2.1	KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON TAVOITTEET	4
2.2	KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON ARVOT JA TOIMINNAN PERIAATTEET	5
3	KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON TEHTÄVÄT JA TOTEUTTAMINEN	5
3.1	LAINSÄÄDÄNTÖ	5
3.2	TEHTÄVÄT JA TOTEUTTAMINEN	6
3.3	HENKILÖSTÖ	7
3.4	OPPILAS- JA OPISKELUHUOLTO.....	8
	KIIMINGIN KUNNAN OPPILASHUOLTO JA SEN YHTEISTYÖTAHOT	10
4	KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON TOIMINTA-SUUNNITELMA VALTAKUNNALLISTEN KOULUTERVEYDENHUOLLON LAATUSUOSITUKSEN MUKAISESTI (STM 2004:8)	11
4.1	KOULUTERVEYDENHUOLTO ON KOULULAISTEN JA PERHEIDEN HELPOSTI SAATAVILLA OLEVAA SUUNNITELMALLISTA PALVELUA, JOTA SEURATAAN JA ARVIOIDAAN SÄÄNNÖLLISESTI	11
4.2	KOULUTERVEYDENHUOLTO TOTEUTETAAN OLENNAISENA OSANA OPPILASHUOLTOA	12
4.3	KOULUTERVEYDENHUOLLON PALVELUISTA TIEDOTETAAN SÄÄNNÖLLISESTI KOULULAISILLE JA HUOLTAJILLE SEKÄ KOULUILLE	12
4.4	TOIMIVA KOULUTERVEYDENHUOLTO EDELLYTTÄÄ RIITTÄVÄÄ, PÄTEVÄÄ JA PYSYVÄÄ HENKILÖSTÖÄ	13
4.5	KOULUTERVEYDENHUOLLON KÄYTÖSSÄ ON ASIANMUKAISET TOIMITILAT JA VÄLINEET	14
4.6	KOULULAISELLA ON TERVEELLINEN JA TURVALLINEN KOULUYHTEISÖ JA –YMPÄRISTÖ	15
4.7	KOULULAISEN HYVINVOINTIA JA TERVEYTTÄ SEURATAAN YKSILÖLLISTEN TERVEYSTARKASTUSTEN JA SUUNNITELMIEN AVULLA SEKÄ LUOKAN HYVINVOINTIA ARVIOIMALLA (KOHTA 5.)	16
4.8	KOULULAISEN TERVEYSTIETOA VAHVISTETAAN JA TERVEYTTÄ EDISTETÄÄN	18
5	OPPILAIDEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN SEURANTA.....	19
5.1	PERUSKOULU.....	21
5.2	LUKIO.....	22
6	VAMMAINEN JA PITKÄAIKAISESTI SAIRAS LAPSI.....	22
7	ENSIAPU JA SAIRAAHOITO.....	23
8	KRIISITILANTEET	23
	LÄHTEET	24

1 JOHDANTO

Kansallisten terveystoimintalinjausten ja ohjelmien tärkeimpiä tavoitteita on lasten ja nuorten hyvinvointi. Koulu on paikka, jossa lapsi ja nuori viettää suuren osan päivästänsä, joten koulu-yhteisöllä ja kouluterveydenhuollolla on tärkeä merkitys lasten ja nuorten elämässä. Kiimingin kunnassa on kahdeksan peruskoulua, erityiskoulu ja lukio. Peruskouluja varten on laadittu *kouluterveydenhuollon toimintasuunnitelma* ja lukiota varten *opiskeluterveydenhuollon toimintasuunnitelma*.

Kiimingin koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintasuunnitelman tavoitteena on taata yhdenmukaiset toimintamenetelmät koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa sekä toimia työkaluna koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintaa arvioitaessa. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintasuunnitelma on tarkoitettu myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta vastaavalle johdolle ja kunnan päättäjille, jotka ohjeistavat palveluja ja osoittavat voimavarat toiminnalle. Toimintasuunnitelman pohjana on käytetty sosiaali- ja terveysministeriön ja Suomen Kuntaliiton laatimaa Kouluterveydenhuollon laatusuosituksia, Terveys 2015 Kansanterveysohjelmaa, sosiaali- ja terveydenhuollon kansallista kehittämissuunnitelmaa vuosille 2008 – 2011 (KASTE) ja muita sosiaali- ja terveysministeriön strategisia toimenpidejauksia sekä Kiimingin kunnan lapsi- ja nuorisopoliittista strategiaa.

Kansanterveyslaki ja -asetus asettavat kunnille terveystoimintoihin liittyviä velvoitteita. Lain mukaan kunnan tulee ylläpitää koulu- ja /tai opiskeluterveydenhuoltoa, johon kuuluu peruskoulun ja lukion terveydellisten olojen valvonta ja oppilaiden terveydenhoito ja terveystoiminta sekä tarpeelliset erikoistutkimukset. Niitä ovat erikoislääkärin tekemä näön- tai kuulontutkimus ja hänen määräämänsä laboratorio-, röntgen- ja muut tutkimukset, psykiatrin tutkimus ja psykologin tutkimus. Kunnan tulee ylläpitää muiden kuin edellisessä kohdassa tarkoitettujen oppilaitosten opiskelijoille opiskeluterveydenhuoltoa, johon kuuluu oppilaitosten terveydellisten olojen valvonta, opiskelijan terveydenhoito ja sairaanhoito sekä hammashuolto.

Tukeva-hanke

Kiiminki on mukana Kaste –ohjelmaan kuuluvassa TUKEVA –hankkeessa. Tukeva (tukea, vastuuta ja kehitystä) -hanke pohjautuu Sosiaali- ja terveysministeriön terveydenhuollon kansalliseen kehittämissuunnitelmaan (KASTE 2008-2011). Ohjelman päätavoitteet ovat osallisuuden lisääntyminen, syrjäytymisen vähentyminen, hyvinvoinnin ja terveyden lisääntyminen sekä terveyserojen kaventuminen. Lisäksi tavoitteena on palveluiden laadun, vaikuttavuuden ja saatavuuden paraneminen sekä alueellisten terveyserojen kaventuminen. Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi keinoina ovat varhainen puuttuminen, henkilöstön riittävyyden varmistaminen ja eheiden palvelukokonaisuuksien aikaansaaminen.

Tukeva -hankkeen tuloksena syntyy seudullinen toimintamalli ja pilotoituidut ja arvioidut osatoimenpiteet, jonka käyttöönotosta on seudullisesti sovittu. Pilottikunnat ovat Oulu (neljä pilottia), Kempele, Kiiminki, Oulunsalo, Haukipudas, Tyrnävä, ja Liminka.

Kiimingin pilottina on nuorisoneuvola, jonne ohjautuu 15-21 –vuotiaita nuoria. Kiimingin pilotin mallinnos toteutetaan loka-marraskuussa 2009 ja pilotin kokeilu alkaa 1.1.2010. Toimijoina on moniammatillinen työryhmä. Tavoitteena on kehittää erityisesti nuorten asioiden ohjausta, neuvontaa ja myös hoitamista, niin että nuori saisi tarkoituksenmukaiset palvelut ja ohjauksen poikkialueellisesti ja mahdollisimman varhain. Toiminnan tuloksena nuorten hyvinvointi lisääntyy ja syrjäytyminen vähenee. Osatavoitteena ovat vaikuttavien seurantamenetelmien ja tukitoimien löytäminen ja kuvaaminen siten, että ne ovat toteutettavissa myös muissa kunnissa. Lisäksi tuen tarpeessa olevat nuoret ja heidän perheensä tavoitetaan paremmin ja monisektorinen yhteistyö selkiytyy ja tehostuu.

Nuorten hyvinvointikeskuksen toiminta (kolmiportainen tukimalli)

1. Yleinen tuki kaikille
2. Tehostettu moniammatillinen tuki (ylisektoraalinen yhteistyö, työpajalla toimivien nuorten terveystarkastukset, ryhmämuotoinen toiminta)
3. Erityinen tuki (etsivän työn, koulujen, erityisnuorisotyön kautta ohjautuvia nuoria)

Nuorten hyvinvointineuvola on avoin myös kaikille nuorille, jotka haluavat tukea omaan elämäänsä ja joita esim. koulu- tai opiskelijaterveydenhuolto ei tavoita. Seksuaaliterveys, ravitsemus, painoasiat, päihteet, yksinäisyys, ihmissuhde-, ja mielialaongelmat voivat olla vastaanotolle tulon syynä.

Nuorten hyvinvointikeskus palvelee työpajalla työskenteleviä nuoria järjestämällä heille terveystarkastuksen ja tarvittavan ohjauksen jatkotutkimuksiin ja -hoitoon. Etsivän työn kautta hyvinvointikeskukseen ohjautuvat nuoret, jotka ovat ilman opiskelupaikkaa, opintonsa keskeyttäneet ja kutsunnoissa siirron saaneet sekä armeijan keskeyttäneet.

Työn sisältö perustuu nuoren tarpeista lähtevään keskusteluun. Elämäntapojen ja arjen hallinnan kartoitus auttaa hahmottamaan nuoren elämäntilannetta.

Käyttöön otettavia mittareita ovat mm. mieliala-, AUDIT- (alkoholin käytön seula) kysely. Mittareista saatujen pisteiden mukaan ohjataan nuori saattaen hoitoon. Saattaen hoitoon ohjaus voi olla esim. työpari työskentelyä, jolloin hyvinvointikeskukseen tulee terveydenhoitajan ja nuoren (tarvittaessa hänen vanhempansa) lisäksi esim. nuorisotyönohjaaja, psykologi tai sinne voi kutsua ammatinvalinnanohjaajan.

2 TOIMINTASUUNNITELMAN PERUSTA

2.1 KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON TAVOITTEET

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on koko koulu yhteisön hyvinvoinnin ja oppilaiden terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä oppilaiden, vanhempien, opettajien ja muun oppilashuoltohenkilöstön kanssa.

Tavoitteena on turvata jokaiselle kiiminkiläiselle lapselle ja nuorelle yhtäläiset oikeudet saada hyvin toimivat kouluterveydenhuollon palvelut suun terveydenhuolto mukaan lukien.

Opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on ylläpitää ja parantaa opiskelijoiden hyvinvointia edistämällä opiskelu ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta, edistämällä opiskelijoiden terveyttä ja opiskelukykyä sekä järjestämällä terveyden- ja sairaanhoitopalveluja opiskelijoille. Lisäksi opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on omalta osaltaan koko opiskeluyhteisön hyvinvoinnin varmistaminen. (Opiskeluterveydenhuollon opas, STM, 2006:12, s.25.)

Kiimingin kunnan kouluterveydenhuollossa pyritään noudattamaan valtakunnallisia Stakesin sosiaali- ja terveysministeriön pyynnöstä vuonna 2002 laatimia ohjeita kouluterveydenhuollon järjestämisestä. Kouluterveydenhuollon laatusuositukset perustuvat kyseisenä vuonna valmistuneeseen Kouluterveydenhuollon oppaaseen (Kouluterveydenhuolto 2002, Opas kouluterveydenhuollolle, peruskouluille ja kunnille. Stakes, Oppaita 51). Laatusuositukseen on valittu oppaasta keskeisimmät tavoitteet (kohta 4).

Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut vuonna 2006 oppaan Opiskelu-terveydenhuoltoon, (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:12) joka toimii kunnassa järjestettävän opiskelu-terveydenhuollon toiminnan ohjeistuksena.

2.2 KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON ARVOT JA TOIMINNAN PERIAATTEET

Sosiaali- ja terveyslautakunta on määritellyt palvelutuotannolle arvot: ihmisyyden, oikeudenmukaisuus, vastuullisuus ja itsemääräämisoikeus.

Terveyskeskuksen henkilöstö on määritellyt arvoiksi: vastuullisuus, oikeudenmukaisuus ja asiantuntijuus.

Terveydenhoidon toimintayksikön **terveydenhoitajat** ovat määrittäneet toimintansa tavoitteet ja periaatteet: Tavoitteenamme on tukea asiakkaitamme heidän terveytensä ja hyvinvointinsa edistämiseksi ja ylläpitämiseksi. Keskeisiä terveydenhoidon yksikön toimintaa ohjaavia periaatteita ovat: asiakaslähtöisyys, ammattitaito ja asiantuntijuus, oikeudenmukaisuus, tasavertaisuus, kunnioittaminen, inhimillisyys, kiireettömyys asiakastilanteissa, hoidon jatkuvuus ja tavoitettavuus. Hoitotyömme terveyskäsitteenä on holistinen (kokonaisvaltainen) terveyskäsitte.

3 KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON TEHTÄVÄT JA TOTEUTTAMINEN

3.1 LAINSÄÄDÄNTÖ

Kansanterveyslaki (1972) ja -asetus asettavat kunnille terveystalouteen liittyviä velvoitteita. Lain mukaan kunnan tulee ylläpitää koulu- ja opiskelu-terveydenhuoltoa johon kuuluu peruskoulun ja lukion terveydellisten olojen valvonta ja oppilaiden terveydenhoito ja terveystalouden sekä tarpeelliset erikoistutkimukset. Niitä ovat erikoislääkärin tekemä näön- tai kuulontutkimus ja hänen määräämänsä laboratorio-, röntgen- ja muut tutkimukset, psykiatriin tutkimus ja psykologin tutkimus. Kunnan tulee ylläpitää muiden kuin edellisessä kohdassa tarkoitettujen oppilaitosten opiskelijoille opiskelu-terveydenhuoltoa, johon kuuluu oppilaitosten terveydellisten olojen valvonta, opiskelijan terveydenhoito ja sairaanhoito sekä hammashuolto.

Kuluvan vuoden heinäkuun alusta on astunut voimaan uusi sosiaali- ja terveysministeriön **koulu- ja opiskelijahuolto, sekä neuvolatoimintaa koskeva asetus** (380/2009). Kyseessä on uusi kuntia sitova päätös, jolla aikaisempia suositustasoisia toimintaohjeita muutetaan normitasoisiksi velvoitteiksi. Asetuksen tarkoituksena on ehkäisevää toimintaa tehostamalla varmistaa, että oppilaiden ja opiskelijoiden terveystalouden ja terveystalouden ovat suunnitelmallisia, tasoltaan yhtenäisiä ja yksilöiden ja väestön tarpeet huomioonottavia. Lisäksi asetus auttaa ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä ja vähentää alueellista eriarvoisuutta.

Kuntien on järjestettävä määräämälliset terveystalouden tarkastukset asetuksen mukaisesti vuoden 2011 alkuun mennessä.

3.2 TEHTÄVÄT JA TOTEUTTAMINEN

Kouluterveydenhuollon tehtävät jaetaan yhteensä neljään osa-alueeseen:

1. Oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin kokonaisvaltainen seuraaminen, arvioiminen ja tukeminen.
2. Osallistuminen erityisissä vaikeuksissa olevien oppilaiden tukemiseen yhteistyössä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstön kanssa.
3. Osallistuminen koko koulu yhteisön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.
4. Koulun työolojen ja koulutyön terveellisuuden ja turvallisuuden valvonta ja edistäminen.

Toiminnassa keskeistä on ongelmien mahdollisimman varhainen toteaminen ja oppilaan viipymätön auttaminen, jatkotutkimusten ja hoidon järjestäminen sekä hoidon ja kuntoutuksen koordinointi. Moniammatillinen yhteistyö, varhaisen puuttumisen periaate sekä perheiden ja kotien kanssa tehtävä yhteistyö ovat tänä päivänä kouluterveydenhuollon keskeisiä työmuotoja. Asioita tarkastellaan lasten hyvinvoinnin, koulunkäynnin ja kansanterveyden näkökulmasta.

Määräaikaiset koko ikäluokkaa koskevat terveystarkastukset ja seulontatutkimukset ovat kouluterveydenhuoltotyön runko. Niiden avulla voidaan arvioida monipuolisesti oppilaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveydentilaa ja löytää terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät sekä mahdolliset sairaudet. Vanhempien toivotaan osallistuvan oppilaiden terveystarkastuksiin. Terveyden edistämistyössä korostetaan yksilöllisyyttä ja perhekeskeisyyttä sekä pyritään herättämään oppilaan kiinnostusta omaan terveyteensä ja terveyttä edistäviin valintoihin sekä tukemaan terveen itsetunnon kehitystä yhteistyössä perheen ja koko koulu yhteisön kanssa.

Keskeisiä tehtäväalueita ovat terveystarkastusten lisäksi tartuntatautien ehkäisytyö, perusrokotuksista huolehtiminen sekä sairauksien ensiapu ja tapaturmien hoito silloin kun terveydenhoitaja on koululla. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden huomiointi, oppilashuoltotyö, oppilaskohtaiset neuvottelut, koulun työolojen valvonta sekä täydennyskoulutuksiin osallistuminen ovat tärkeä osa työtä.

Opiskeluterveydenhuollon tehtäviä ovat:

1. Opiskeluterveydenhuolto edistää opiskelu ympäristön terveellisuutta ja turvallisuutta toiminnoina, jotka kohdistuvat oppilaitoksen fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen ympäristöön.
2. Opiskeluterveydenhuolto edistää opiskelijoiden terveyttä ja opiskelukykyä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden alueella lisäämällä opiskelijan elämänhallinnan valmiuksia ja taitoja.
3. Opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on tuottaa terveyden- ja sairaanhoitopalveluita.

Opiskeluterveydenhuollon sisällön ja toimintatapojen eroja ja erityispiirteitä verrattuna terveyskeskusten muuhun kansanterveystyöhön ovat seuraavat:

- Opiskeluterveydenhuollon henkilöstö on perehtynyt erityisesti opiskelevien nuorten ja nuorten aikuisten kehitysvaiheeseen, terveysongelmiin ja opiskelukykyyn vaikuttaviin tekijöihin,
- Opiskeluterveydenhuollossa kiinnitetään erityisesti huomiota opiskelukykyyn vaikuttaviin tekijöihin, kuten opiskelijan omiin voimavaroihin, terveyteen, opiskelutaitoihin sekä oppimisympäristöön ja -yhteisöön,
- Toisin kuin kouluterveydenhuolto, opiskeluterveydenhuolto on täysi-ikäisten opiskelijoiden osalta pääsääntöisesti tekemisissä opiskelijoiden itsensä kanssa huoltajien roolin jäädessä vähäiseksi. (Opiskeluterveydenhuollon opas, STM, 2006:12, s.25).

Terveys 2015 Kansanterveysohjelmassa ja KASTE:ssa on lasten ja nuorten hyvinvointi on huomioitu seuraavissa tavoitteissa:

1. Lasten hyvinvointi lisääntyy, terveydentila paranee ja turvattuuteen liittyvät oireet ja sairaudet vähenevät merkittävästi.
2. Nuorten tupakointi vähenee siten, että 16–18-vuotiaista alle 15 % tupakoi, nuorten alkoholin ja huumeiden käyttöön liittyvät terveysongelmat kyetään hoitamaan asiantuntevasti eivätkä ne ole yleisempiä kuin 1990-luvun alussa. KASTE: Tupakoivien 16-18-vuotiaiden osuus vähenee viisi prosenttia (V. 2006 pojista 22 % ja tytöistä 23 %. Lähde: Stakes, kouluterveyskysely)
3. Nuorten aikuisten miesten tapaturmainen ja väkivaltainen kuolleisuus alenee kolmanneksella 1990-luvun lopun tasosta.
4. Suomalaisten tyytyväisyys terveystalvelujen saatavuuteen ja toimivuuteen sekä koettu oma terveydentila ja kokemukset ympäristön vaikutuksesta omaan terveyteen säilyvät vähintään nykyisellä tasolla.
5. Tavoitteisiin pyritään myös siten, että eriarvoisuus vähenee ja heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien hyvinvointi ja suhteellinen asema paranevat. Tällöin tavoitteena on sukupuolten, eri koulutusryhmien ja ammattiryhmien välisten kuolleisuuserojen pienentyminen viidenneksellä.

Kouluterveydenhuollon toiminnassa huomioidaan yllä olevat tavoitteet.

3.3 HENKILÖSTÖ

Kiimingin kunnan peruskouluissa ja lukiossa syksyllä koulunsa aloittaa yhteensä 2380 oppilasta. Joukkoon ei ole laskettu esikoululaisia. Kasvua edellisestä vuodesta on 42 oppilaan verran. Peruskouluissa oppilaita on tänä syksynä 2122 oppilasta ja lukiossa 258 oppilasta (tilanne 9/09). Kouluterveydenhuollon laatusuosituksen mukaan terveydenhoitajalla tulisi olla enintään 600 oppilasta/kouluterveydenhoitaja. Kouluterveydenhoitajan toimiessa useammassa koulussa, tai jos toimiin erityiskoulussa terveydenhoitajana, oppilaita tulee olla tätä vähemmän. Kiimingin kouluterveydenhuollossa työskentelee kokopäiväisiksi työpanoksiksi muutettuna 3.6 terveydenhoitajaa. Tämä tarkoittaa 661 oppilasta / terveydenhoitaja.

Kouluterveydenhoitajien toimintapaikat ja oppilasmäärät lv 2009-2010:

Jäälin koulu 1.lk-4.lk 350 oppilasta sekä 16 harjaantumiskoulun oppilasta /th. Terveydenhoitaja toimii Jäälin koululla, th Riitta Kumpumäki, 2 pv/vk
Laivakankaan koulu 5.lk-9.lk 401 oppilasta/th, Annakaisa Karasti, 4 pv/vk
Kiiminkijoenkoulu 1.lk-5.lk 437 oppilasta/th, Helena Liedes, 3pv/vk
Alakylän koulu 1.lk-6.lk 148 oppilasta/th, Helena Liedes ts.Riitta Kumpumäki 1pv/vk
Huttukylän koulu 1.lk-6.lk 77 oppilasta/th, Annakaisa Karasti, ½ pv/vk
Ylikylän koulu 1.lk-4.lk 85 oppilasta/th, Eeva-Kaija Niemelä, ½ pv/vk
Tirinkylän koulu 1.lk-6.lk 94 oppilasta/th, Helena Liedes. ½ pv/vk
Jokirannan koulu 5.lk-10.lk 478 oppilasta/ th, Eeva-Kaija Niemelä, 4½ pv/vk
Jaaranharjun erityiskoulu 1.lk-9.lk 36 oppilasta/th, Eeva-Kaija Niemelä, 4½ pv/vk
Lukio 258 oppilasta/th, Eija Hannula, 1½ pv/vk

Sosiaali- ja terveysministeriön oppaan 2004:8 mukaan kouluterveydenhuollon lääkäriillä tulisi olla 1 työpäivä 500 oppilasta kohti viikossa tai kokopäiväistä lääkäriä kohti

korkeintaan 2100 koululaista. Tämän suosituksen mukaan Kiimingin kouluterveydenhuollossa tulisi olla lääkäri vähintään neljänä työpäivänä viikossa. Tällä hetkellä Kiimingin kouluterveydenhuollossa on käytettävissä lääkärin työaikaa keskimäärin 2 pv/viikko.

3.4 OPPILAS- JA OPISKELUHUOLTO

Oppilashuolto ja opiskeluhuolto määritellään perusopetuslaissa, lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa samalla tavalla. Sillä tarkoitetaan oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä, ylläpitämistä ja niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Se on myös oppimisvaikeuksia sekä terveydellisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ongelmia ehkäisevää ja korjaavaa toimintaa. Hyvän oppilas- ja opiskeluhuoltotyön toteutuminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä. Sitä toteuttavat koulussa rehtorit, opettajat, kouluterveydenhuollon työntekijät, koulupsykologit, koulun sosiaalityöntekijät sekä oppilaan oppimista, hyvinvointia ja kuntoutusta edistävät erityistyöntekijät (Stakes oppaita 51, OPM 2002, s. 18, Opiskeluterveydenhuollon opas, STM, 2006:12, s.25).

Opetusministeriö on myöntänyt 5/07 sadalle kunnalle valtion erityisavustusta **oppilashuollon laadun ja palvelurakenteen kehittämiseen**. Opetushallitus myönsi 92 kunnalle jatkorahoitusta 6/08 kehittämistoiminnan vakiinnuttamiseen ja sen laajentamiseen lukiokoulutukseen. Vuonna 2009 jaettava valtion erityisavustus on tarkoitettu uusille kunnille, jotka eivät vielä ole mukana 2007-2008 aloitetussa oppilas- ja opiskeluhuollon palvelurakenteen kehittämistoiminnassa.

Tavoitteena on parantaa valtakunnallisesti ja paikallisesti oppilas- ja opiskelijahuollollisen tuen saatavuutta. Kehittämistoiminnan tavoitteena on kehittää ja vakiinnuttaa kuntiin ja seuduille oppilas- ja opiskelijahuollon palvelurakenne ja verkostomainen toimintatapa. Tavoitteiden toteuttamiseksi kunta tai kunnat yhdessä laativat oppilas- ja opiskelijahuollon strategian. Strategian laatiminen aloitettiin on Kiimingin kunnassa kesällä 2009.

Oppilas- ja opiskeluhuollon tärkeimmiksi toiminnoiksi määritellään mm. kouluterveydenhuolto (ml suun terveydenhuolto), koulupsykologin ja koulukuraattorin palvelut, kouluruokailu ja -kuljetukset.

Kiimingin kunnan oppilashuollon arvoperusta rakentuu erilaisuuden kunnioittamiselle ja jokaisen yksilön tasa-arvoiselle kohtelulle. **Oppilas- ja opiskeluhuollon tavoitteena** on edistää välittämisen ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria sekä koulun sisäisessä vuorovaikutuksessa että vuorovaikutuksessa koteihin ja muihin yhteis-työtahoihin. Oppilashuollolla edistetään oppilaiden ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja viihtyvyyttä. Pyrkimyksenä on varmistaa kaikille tasavertainen oppimisen mahdollisuus sekä turvata oppilaiden yhdenvertaisuus saada tarvitsemiaan oppilas-huollollisia palveluja ja tukimuotoja. Oppilashuoltotyö on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää ja varhainen puuttuminen, tukitoimien järjestäminen sekä toteutumisen seuranta ovat keskeisiä oppilashuollon tehtäviä.

Kiimingin kunnan oppilashuollon toimijat ja yhteistyötahot esitellään **kaaviossa 1**.

Kunnan opetussuunnitelman mukaan jokaisessa koulussa tulee olla oppilashuoltotyöryhmä joka kokoontuu säännöllisesti. Koulujen opetussuunnitelmissa määritellään oppilashuoltotyöryhmän kokoonpano, toiminta ja tavoitteet.

Alakoulujen Oppilashuoltotyöryhmässä ovat mukana rehtori, opettaja, erityisopettajat, koulukuraattori, psykologi, kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri, sekä muita asiantuntijoita.

Kiiminkijoen koululla ja **Jäälin** koululla oppilashuoltotyöryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa.

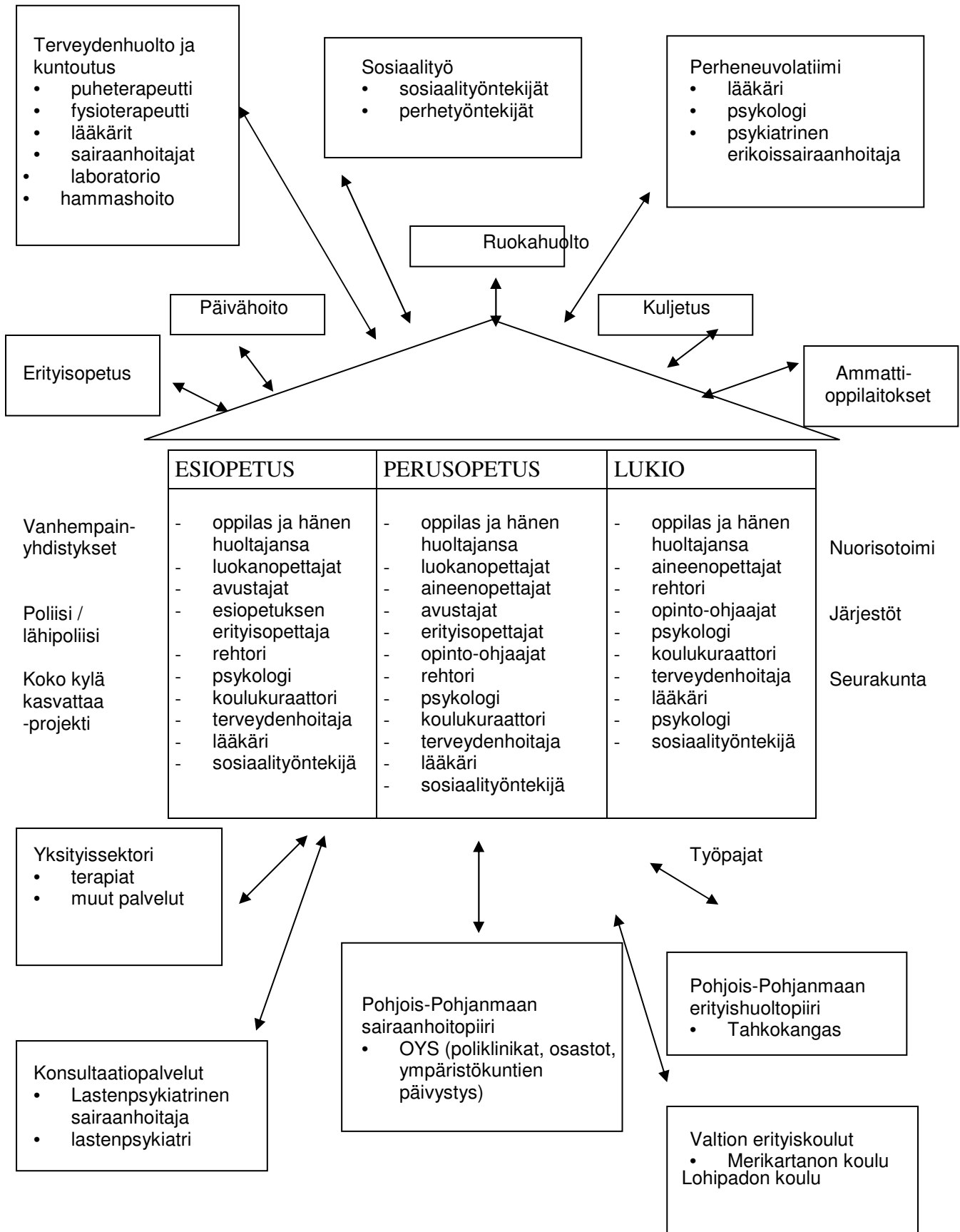
Alakylän, Tirinkylän, Huttukylän, Ylikylän oppilashuoltotyöryhmät kokoontuvat pääsääntöisesti kerran syys- ja kevät lukukauden aikana, tarvittaessa useammin.

Jokirannan koulun, Jaaranharjun erityiskoulun ja Laivakankaan koulun oppilashuoltotyöryhmät kokoontuvat kerran viikossa. Mukana ovat rehtori, erityisopettajat, opinto-ohjaajat, koulukuraattori (joka toinen viikko vaihdellen koulujen välillä) ja terveydenhoitaja. Laajempi oppilashuoltotyöryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa, jolloin mukana ovat myös edellä mainittujen lisäksi koululääkäri ja koulupsykologi.

Lukion opiskelijahuoltoryhmä kokoontuu 3-4 kertaa lukuvuodessa. Mukana ovat rehtori, opinto-ohjaaja, psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja ja tarvittaessa opettaja ja muita asiantuntijoita.

kaavio 1.

KIIMINGIN KUNNAN OPPILASHUOLTO JA SEN YHTEISTYÖTAHOT

4 KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON TOIMINTA-SUUNNITELMA VALTAKUNNALLISTEN KOULUTERVEYDENHUOLLON LAATUSUOSITUKSEN MUKAISESTI (STM 2004:8)

Kiimingin kunnan koulu- ja opiskeluhoollon tavoitteena lukuvuonna 2009 -2010 on toimia valtakunnallisten laatusuosituksen mukaisesti (STM opas 2004:8) sekä huomioida kunnan lapsi- ja nuorisopoliittinen strategia toimintasuunnitelmassaan.

4.1 Kouluterveydenhuolto on koululaisten ja perheiden helposti saatavilla olevaa suunnitelmallista palvelua, jota seurataan ja arvioidaan säännöllisesti

4.1.1. Suositus: Kuntaan laaditaan kaikki koulut kattava *kouluterveydenhuollon toimintasuunnitelma* joka käsitellään sosiaali- ja terveys- ja sivistyslautakunnassa ja hyväksytään kunnan johtosäännön mukaisesti.

Menetelmä: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintasuunnitelma lv 2009 -2010 tehdään 10/09 mennessä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimijoiden yhteistyönä oppilashuollon ja koko koulutoimen tarpeet huomioiden. Sosiaali- ja terveys- sekä sivistyslautakuntien esittelevät virkamiehet esittelevät toimintasuunnitelman lautakunnille. Kouluterveydenhoitajat ja koululääkäri seuraavat suunnitelman toteutumista ja arvioivat sitä kunnassa sovitulla tavalla.

4.1.2. Suositus: Kouluterveydenhuollon toiminnasta tuotetaan *vuosikertomus*, joka liitetään osaksi koulutoimen ja sosiaali- ja terveystoimen arviointia ja käsitellään myös osana koulun hyvinvointiarviointia.

Menetelmä: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon vuosikertomus lukuvuodelta 2008 - 2009 tehtiin kesän 2009 aikana. Vuosikertomus on osa koulutoimen ja sosiaali- ja terveystoimen arviointia ja se käsitellään myös osana koulun hyvinvointiarviointia

4.1.3. Suositus: Koululainen saa tarvitsemansa kouluterveydenhuollon palvelun tarpeeseen nähden tarkoituksenmukaisessa ajassa.

Menetelmä: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut ovat käytettävissä koulupäivän aikana mukaan lukien suun terveydenhuolto. Kouluterveydenhoitaja on tavoitettavissa joko koululta tai puhelimitse. Jokaisella kunnan kouluterveydenhoitajalla on useampi toimipaikka (ks. kohta 3.4), joten yhdelläkään kouluterveydenhoitajalla ei ole mahdollisuutta olla vain yhdellä koululla. Koulupäivän aikana oppilas, opiskelija, vanhempi tai opettaja voivat kiireellisissä asioissa olla yhteydessä kouluterveydenhoitajaan myös ilman ajanvarausta. Kiireettömissä päivystysluontoisissa tapauksissa kouluterveydenhoitaja päivystää päivittäin klo 10 - 11. Osalla kouluterveydenhoitajista kyseinen ajankohta on myös puhelintunti, jolloin heidät tavoittaa puhelimitse parhaiten. Laivakankaan, Jokirannan koulun, Jaaranharjun erityiskoulun ja lukion terveydenhoitajien puhelintunti on klo 11.30 - 12.30. Koululääkäri on terveydenhoitajan konsultoitavissa koulupäivien aikana.

4.1.4. Suositus: Koulussa on jatkuvan palautteen antamisen mahdollisuus. Valitukset kirjataan, käsitellään ja vastaukset annetaan kohtuullisessa ajassa.

Menetelmä: Koululaisella, opiskelijalla ja huoltajalla on mahdollisuus jatkuvan palautteen antamiseen kouluterveydenhuollon palveluista henkilökohtaisesti.

4.2 Kouluterveydenhuolto toteutetaan olennaisena osana oppilashuoltoa

4.2.1. Suositus: Oppilashuollon sekä koululaisen ja perheen keskinäinen yhteistyö on koettu hyväksi. Koululaisen ja huoltajien kokemuksia kootaan mm. ”Oppilas kouluyhteisössä” – lomakkeen, kyselyjen ja haastattelujen avulla terveystietojärjestelmään.

Menetelmä: Kiimingin kouluterveydenhuollossa on yhtenäiset kysymys- ja haastattelulomakkeet, joiden avulla saadaan vastauksia koululaisten terveydestä ja hyvinvoinnista koululaisen ja huoltajien näkökulmasta. Lukion opiskelijoille on omat kysymyslomakkeensa. Hyvinvointilomakkeiden sisältöä tullaan arvioimaan ja mahdollisesti päivittämään kuluvan lukuvuoden aikana.

4.2.2. Suositus: Kouluterveydenhuollon henkilöstö osallistuu opetussuunnitelman laatimiseen kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon osalta.

Menetelmä: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon edustajat ovat tarvittaessa mukana Kiimingin kunnan yhtenäisen opetussuunnitelman laatimisessa, seurannassa ja arvioinnissa.

4.2.3. Suositus: Kouluterveydenhoitaja ja lääkäri osallistuvat oppilashuoltoryhmän kokouksiin.

Menetelmä: Kouluterveydenhuoltohenkilöstö osallistuu säännöllisesti oppilashuoltoryhmän kokouksiin ja tarvittaessa muihin oppilashuollollisiin tapaamisiin. (ks. kohta 3.5.). Lukiolla terveydenhoitaja osallistuu opiskelijahuollon kokouksiin ja lääkäri tarvittaessa.

4.2.4. Suositus: Oppilashuoltoryhmän toimijat voivat toimia tarvittaessa yhteistyössä muiden hyvinvointisektoreiden kanssa lapsen ja kodin kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseksi.

Menetelmä: Kouluterveydenhuoltohenkilöstö osallistuu oppilas- ja opiskelijahuollollisiin tapaamisiin. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa esim. sairaala-koulun, sosiaalitoimen ja päivähoidon kanssa.

4.3 Kouluterveydenhuollon palveluista tiedotetaan säännöllisesti koululaisille ja huoltajille sekä kouluille

4.3.1. Suositus: Kouluterveydenhuollon palveluista on tiedotettu kirjallisesti.

Menetelmä: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluista tiedotetaan vuosittain koulun syystiedotteissa ja koulujen omilla sekä kunnan nettisivuilla www.kiiminki.fi. Samoilta sivuilta löytyy myös kouluterveydenhoitajien toimesta laadittu Kiimingin kouluterveydenhuolto-esitys, joka tullaan jakamaan jokaisen uuden koululaisen kotiin sekä ensimmäisen luokan oppilaille. Esitys on helposti päivitettävissä muodossa. Jokirannan ja Laivakankaan kouluilla kouluterveydenhuollon palveluista ilmoitetaan myös koulun Wilma-tietokantaohjelman avulla.

4.3.2. Suositus: Kerätään tietoa koululaisten ja huoltajien kokemuksia tiedon helpposta saatavuudesta ja tiedotuskanavien käytöstä.

Menetelmät: Kokemusten selvittämiseksi tehdään asiakastytyväisyys-kysely 3.lk, 8.lk ja lukion 2.lk oppilaille ja heidän huoltajilleen joka toinen vuosi. Seuraava kysely toteutetaan syksyn 2010 aikana. Tiedottaminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja kodin välillä tapahtuu pääsääntöisesti puhelimitse, kirjeellä tai sähköpostin avulla. Jokirannan ja Laivakankaan koululla yhteistyötä helpottaa käytössä oleva koulun sisäinen tietokantaohjelma Wilma.

4.3.3. Suositus: Asiakkaat ovat saaneet tiedon muutoksista.

Menetelmät: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon muutoksista ilmoitetaan puhelinkeskukseen, puhelinvastaajan, sähköpostin ja kirjallisten tiedotteiden avulla. Lukiolla on käytössä info-televisio.

4.4 Toimiva kouluterveydenhuolto edellyttää riittävää, pätevää ja pysyvää henkilöstöä

4.4.1. Suositus: Henkilöstö on osallistunut täydennyskoulutukseen koulutussuosituksen mukaisesti

Menetelmät: Esimiesjohdon tasolta tulee reaaliaikaista informaatiota koulutustarjonnasta. Henkilöstö on aktiivinen selvittämään täydennyskoulutusmahdollisuuksia ja pyrkii pitämään yllä ajan tasalla olevaa ammatillista osaamista. Henkilöstö osallistuu koulutuksiin mahdollisuuksien mukaan.

4.4.2. Suositus: Henkilöstön määrä suhteessa oppilaiden määrään on suositusten mukainen.

Menetelmä: Kiimingin kunnan koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstöresurssit on selvitetty toimintasuunnitelman kohdassa 3.4. Henkilöstön määrä suhteessa oppilaiden määrään ei ole STM:n suositusten mukainen.

Annetaan informaatiota kunnan esimiehille ja luottamusmiehille koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tilanteesta koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintakertomuksen avulla.

4.4.3. Suositus: Henkilöstön osaaminen suhteessa omaan perustehtävään on hyvää tasoa (rekrytointi, kehityskeskustelut)

Menetelmät: Pysyvä ja pätevä henkilöstö edistää osaltaan koko koulu- ja opiskeluyhteisön sosiaalista ja kulttuurista hyvinvointia sekä luo suotuisan ja turvallisen oppimisympäristön. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon asiantuntijoilla ja toimijoilla on terveyden edistämisen tieto ja taito, hyvä kliininen ammattitaito sekä perehtyneisyyttä koulu- ja opiskeluyhteisöön ja koulun toimintaan sekä erityistukea tarvitsevien koululaisten ja opiskelijoiden opetusjärjestelyihin. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstö osallistuu säännöllisesti ammatilliseen täydennyskoulutukseen kliinisen työn ja terveyden edistämisen osaamisen ylläpitämiseksi voimassa olevien säädösten mukaisesti. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstö pyrkii käymään vuosittain esimiehen kanssa läpi kehityskeskustelun.

4.4.4. Suositus: Työnohjaus on toteutunut tarpeen mukaisesti

Menetelmät: Työnohjaus on suunnitelmallista ja jatkuvaa. Koska kouluterveydenhoitajan työ on yksinäistä, erillään kollegoista olevaa, ja siten myös suuren vastuun omaavaa toimintaa, on työnohjauksella suuri merkitys kouluterveydenhoitajan työssä kehittymisen ja jaksamisen kannalta. Lukuvuoden 2009-2010 aikana on järjestetty työnohjaus.

4.4.5. Suositus: Kouluterveydenhuollosta tehtyjen aloitteiden määrä liittyy koululaisten ja kouluyhteisön terveyteen.

Menetelmät: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstö toimii aktiivisesti koululaisten, opiskelijoiden ja koulu- sekä opiskeluyhteisöön liittyvissä aloitteissa.

4.4.6. Suositus: Kouluterveydenhuollon työmenetelmien monipuolisuus

Menetelmät: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa käytetään monipuolisia työmenetelmiä koululaisen ja opiskelijan tarpeen mukaisesti. Tarvittaessa tehdään kotikäyntejä.

4.4.7. Suositus: Läheteiden taso jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjattaessa (lähettämisen peruste, ajoittuminen, kohdentuminen) on tarkoituksenmukainen.

Menetelmät: Kouluterveydenhuollon käytettävissä on lastentautien erikoislääkäri. Erikoissairaanhoidon tehtävät läheteet saadaan minimoitua. Suositeltavaa on, että koulu- ja opiskeluterveyshuollossa on vakituinen koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon perehtynyt ja asiantunteva terveyskeskuslääkäri. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon vastuulääkäreinä toimivat tkl Meerit Härkönen ja tkl, el Anna-Maija Hanni.

4.5 Kouluterveydenhuollon käytössä on asianmukaiset toimitilat ja välineet

4.5.1. Suositus: Kouluterveydenhuollon tilojen sijainti on toteutunut suositusten mukaisesti. Suositusten mukaan koululaisella ja huoltajalla on mahdollisuus tulla esteettömästi kouluterveydenhuollon tiloihin.

Menetelmät: Esteettömyys Kiimingin kouluissa toteutuu Laivakankaan, lukion, Jäälin ja Huttukylän koulujen osalta, muissa kouluterveydenhuollon tiloissa tämä ei ole turvattu, sillä tiloihin johtavat portaat ja tarvittavia pyörätuoliluiskia tai hissiä ei ole käytettävissä. Myöskään intimizeetti- ja tietosuojia ei kaikissa kouluissa ole mahdollinen tapaamisen aikana.

4.5.2. Suositus: Kouluterveydentilat mahdollistavat huoltajien tapaamiset ja yhteiset neuvottelut. Suositusten mukaisesti toimitilat tulee olla tarkoituksenmukaiset ja ne tulee mahdollistaa sekä huoltajien tapaamiset että ryhmätyöskentelyn. Pienillä kouluilla tulee kiinnittää huomiota yhteiskäyttötilojen tarkoituksenmukaisuuteen ja suunnitelmalliseen käyttöön.

Menetelmät: Kiimingin kunnassa kouluterveydenhuollon vastaanotot toteutuvat suositusten mukaisesti koulun tiloissa. Toimitilojen tarkoituksenmukaisuus toteuttaa terveystarkastuksia oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa toteutuu Kiimingin kunnassa isojen koulujen osalta (Laivakankaan koulu, Jokirannan koulu, Kiiminkijoen koulu, lukio, Jäälin koulu ja Alakylän koulu), joissa on asianmukaiset toimitilat. Pikkukoulujen osalta tilanne on vaihteleva ja ajoittain tilanteeseen epäsoviva. Huttukylän ja Ylikylän kouluilla terveydenhoitaja työskentelee liikuntasalin pukuhuoneessa ja Tirinkylän koulussa kirjastossa. Asiakirjojen arkistointi toteutuu suositusten mukaisesti. Terveysneuvojan ja koululääkärin samanaikainen työskentely toteutuu Laivakankaan koulun, Jokirannan koulun ja Jäälin kouluterveydenhuollon tiloissa. Tilojen ja varustusten osalta pyritään luomaan edellytykset toteuttaa tarvittavat tutkimukset ja toimenpiteet laadukkaasti ja turvallisesti Kiimingin kunnan kouluterveydenhuollon toimitiloissa. Laadukkuus kärsii osassa pikkukouluja tila- ja välineiden puutteesta ja tilojen epäsovivuuden vuoksi.

4.5.3. Suositus: Yhteydet tietoverkkoihin toimivat

Menetelmät: Kiimingin kunnan koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on kouluilta tietoverkko- yhteydet terveyskeskukseen ja koulujen sisäisiin tietoverkkoihin, lukuun ottamatta joitakin pikkukouluja. Efficatietojen avulla on mahdollista siirtää asiakastietoja myös pikkukoulujen käyttöön.

4.5.4.Suositus: Kouluterveydenhuollon odotustiloista löytyy Henkilötietolain (523/99)10§:n mukainen rekisteriseloste. Jokaisen asiakassuhteenalussa peruskouluikäisen huoltajalle on annettu henkilötietojenkäsittelyä koskeva tiedote.

Menetelmä: Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon odotustiloissa on Henkilötietolain mukainen rekisteriseloste. Oppilaiden terveystarkastusten yhteydessä jaetaan huoltajille ja oppilaille Hyvinvointi-kyselyt kotiin, joissa informoidaan henkilötietojen käsittelystä ja kysytään vanhemmilta lupa tietojen käyttämiseen eri ammattialojen yhteistyön mahdollistumiseksi (terveydenhoitaja, koululääkäri, psykologi, kuraattori, opettaja). Henkilötietojen käsittelystä tiedottaminen huomioidaan myös lukiolaisten kysymyskaavakkeessa.

4.5.5. Suositus: Kouluterveydenhuollon tilojen ja välineiden asianmukaisuus ja laadukkuus, mukaan lukien uudisrakentaminen ja korjausrakentaminen.

Menetelmä: Alakylän koululla on aloitettu peruskorjaus- ja laajennusremontti kesällä 2009. Useilla pikkukouluilla kouluterveydenhuollon tilat ovat puutteelliset ja epäsopivat kouluterveydenhuollon toimintaa ajatellen. (ks. kohta 4.5.2.) Välineistö on asianmukaista ja laadukasta.

4.6 Koululaisella on terveellinen ja turvallinen koulu yhteisö ja –ympäristö

4.6.1. Suositus: Koulun oppilashuollon suunnitelma on opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti laadittu.

Menetelmä: Kiimingin kunta on mukana oppilashuollon palvelurakenteen ja laadun kehittämishankkeessa. Hanke käynnistyi Kiimingin kunnan osalta kesällä 2009. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstö osallistuu tarvittaessa oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelman laatimiseen, toteuttamiseen ja arviointiin.

4.6.2. Suositus: Opettajien ja koulun henkilökunnan ensiapuvalmiudet ovat ajan tasalla

Menetelmä: Ohjataan opettajia ja koulun muuta henkilökuntaa osallistumaan työnantajan järjestämään ensiapukoulutukseen. Lisäksi kouluterveydenhoitajat ovat kouluttaneet oppilaskohtaisissa tapauksissa opettajia esim. opettajainkokouksien yhteydessä.

4.6.3. Suositus: Koulu yhteisö on koettu terveelliseksi ja turvalliseksi perustuen yhteistyössä toteutettuun koulun työolojen tarkastukseen.

Menetelmä: Koulujen työolot kolmen vuoden välein yhteistyössä koulun, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, työsuojelutarkastajan, kunnan teknisen toimen ja työterveyshuollon kanssa. Seuraava tarkastus toteutetaan lv 2010 -2011. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto osallistuu koulussa esiintyvien vaarojen ja haittojen arviointiin sekä yhteisten toimintastrategioiden valmisteluun koskien mm. tapaturmien ja päihteidenkäytön ehkäisyä sekä kriisi-, väkivalta- ja kiusaamistilanteita sekä muita erityistilanteita osana oppilas- ja opiskeluhuollon suunnitelmaa.

4.6.4. Suositus: Kunnan rakentamis- ja suunnitteluohjeissa on huomioitu koululaisten oppimisympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä esteettömyys.

Suosituksen mukaisesti koululaisilla tulee olla terveellinen, turvallinen ja esteettisesti viihtyisä oppimisympäristö, jossa on huomioitu fyysisten työolojen, kuten sisäilman laadun, kalusteiden, sosiaalitilojen, säilytystilojen ja koulun siivouksen asianmukainen taso.

Menetelmä: Esimiehille ja kunnan luottamushenkilöille saatetaan tiedoksi esille tulevat epäkohdat koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintakertomuksen välityksellä.

4.6.5. Suositus: Tapaturmien, vaaratilanteiden ja läheltä piti -tilanteiden määrä

Menetelmä: Seurataan yhteistyössä koulun opetushenkilöstön ja muun koulun henkilöstön kanssa esiintyvyyttä, pyritään ennaltaehkäisemään tilanteita ja annetaan tarvittaessa asiantuntija-apua.

4.6.6. Suositus: Oppilaat osallistuvat kouluruokailuun

Koululaisilla on mahdollisuus terveelliseen kouluateriaan ja terveellisiin välipaloihin koulupäivän aikana ja mahdollisuus käyttää vettä janojuomana.

Menetelmä: Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto tekee yhteistyötä kouluruokahuollon henkilöstön kanssa. Koulussa vältetään kouluaikaan makeisten ja muiden makeiden välipalojen sekä virvoitusjuomien myyntiä. Lukiolla on opiskelijoiden käytössä virvoitusjuoma-automaatti. Suositellaan lukion rehtorille virvoitusjuoma-automaatin poistamista koulun tiloista. Terveystarkastuksen yhteydessä keskustellaan kouluruokailun tarpeellisuudesta ja tärkeydestä.

4.7 Koululaisen hyvinvointia ja terveyttä seurataan yksilöllisten terveystarkastusten ja suunnitelmien avulla sekä luokan hyvinvointia arvioimalla (kohta 5.)

4.7.1. Suositus: Laajojen terveystarkastusten sisältö ja määrä on toteutunut suositusten mukaisesti. Koululaisella tulee olla mahdollisuus vähintään kolmeen *laajaan kouluterveydenhoitajan ja koululääkärin* toteuttamaan terveystarkastukseen peruskoulun aikana ja niiden pohjalta laadittuun henkilökohtaiseen hyvinvointi- ja terveystarkastus suunnitelmaan.

Menetelmät: Kiimingin kunnassa pyritään totuttamaan valtakunnallisia suosituksia resurssien mukaisesti. Terveystarkastukset toteutetaan terveydenhoitajan toimesta 1., 3., 6. ja 7.luokan oppilaille. Koululääkärin ja kouluterveydenhoitajan yhteistyössä toteuttama laaja terveystarkastus on Kiimingin kunnan peruskoululaisilla 5. ja 8.:lla luokilla eli kaksi kertaa peruskoulun aikana, joten valtakunnalliset suositukset eivät täysin toteudu tältä osin. Lukiolaisille terveystarkastus suoritetaan 2. vuosiluokan aikana. Opiskeluterveydenhuollon oppaan suositusten mukaisesti terveydenhoitajan suorittama terveystarkastus tulisi tehdä kaikille 1. vuoden opiskelijoille. Tarkastuksen tulee perustua paitsi opiskelijan haastatteluun ja työterveydelliseen riskiarvioon ja ohjaukseen myös peruskoulun terveystietoihin. Lääkärin suorittama terveystarkastus tulisi tehdä ensimmäisenä opiskeluvuonna erityisopiskelijoille (tukitoimien arviointi), opiskelijoille joilla on pitkäaikaissairaus ja opiskelijoille, joilla on opiskelulinjaan tai tulevaan ammattiin vaikuttavia terveystarpeita (astma, allergiat, ihottumat, kuulovammat, fyysiset rajoitukset, työkykyyn vaikuttavia lääkityksiä yms.) Lääkärintarkastus tehdään (terveille) miesopiskelijoille kutsuntavuonna ja muille opiskelijoille 1. tai 2. opiskeluvuotena ja kirjoitetaan tarvittaessa Nuorison terveystodistus. Lääkärintarkastusta ei tehdä, jos opiskelijaksi hyväksymiseen on vaadittu T-todistus tai Nuorison terveystodistus (Opiskelu-terveydenhuollon opas, STM, 2006:12, s.25).

Lisäksi oppilaita ja opiskelijoita tavataan heidän tarpeiden mukaisesti. Suositusten mukaisesti terveystarkastukset ja seulontatutkimukset tulee ajoittaa siten, että terveydenhoitaja tai lääkäri kohtaa koululaisen vähintään kerran kouluvuoden aikana. Kiimingin kunnassa kouluterveydenhuollossa tällä hetkellä olevien resurssien puitteissa tätä suositusta ei saada täysin toteutettua.

Alaluokkalaisten lasten huoltajat kutsutaan osallistumaan lastensa terveystarkastuksiin. Yhteinen keskustelu koululaisen ja hänen huoltajansa kanssa on olennainen osa terveystarkastusta. Resurssien niukkuuden vuoksi huoltajia ei

voida kutsua yläluokkalaisten tarkastuksiin automaattisesti, mutta huoltajille annetaan mahdollisuus osallistua.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollolla on käytettävissään opettajan arviointi koululaisesta ja opiskelijasta koulu yhteisön jäsenenä. Ennen oppilaan ja opiskelijan terveystarkastusta terveydenhoitaja keskustelee luokan opettajan, luokanvalvojan tai ryhmäohjaajan kanssa oppilaan ja opiskelijan hyvinvointiin liittyvistä asioista sekä saa tämän suullisen arvion koululaisesta ja opiskelijasta koulu yhteisössä.

Oppilaat ja heidän huoltajansa saavat kotiin kutsun terveystarkastukseen ja samassa yhteydessä hyvinvointiin - ja terveyteen liittyvät kyselylomakkeet. Hyvinvointilomakkeet sisältävät sekä oppilaalle itselle että huoltajalle suunnatun kyselyn lapsen ja nuoren hyvinvointiin – ja terveyteen liittyvistä asioista. Lukiolasilla on omat kysymyslomakkeet. Syksystä 2008 on otettu käyttöön 3 lk:n oppilaiden tarkastuksen yhteydessä vanhemmille suunnattu AUDIT- kysely.

Koululaisen hyvinvoinnin seurannassa oleellista on kuulla koululaisen oma ja hänen lähiaikuisensa (huoltajat, opettajat) arvio tilanteesta. Tämä toteutuu yhteisessä tapaamisessa, johon sisältyy koululaisen haastattelu ja huoltajan kuvaus koululaisen ja perheen tilanteesta. Terveystarkastuksen yhteydessä tehdään myös seulontatutkimukset.

4.7.2. Suositus: Määräaikaisten terveystarkastusten ja seulontojen määrä on toteutunut suositusten mukaisesti. Terveystarkastukset ja seulontatutkimukset tulee ajoittaa siten, että terveydenhoitaja tai lääkäri kohtaa koululaisen vähintään kerran kouluvuoden aikana. Tällöin koululaisen ja huoltajan kanssa käydään läpi kyselykaavakkeiden sisältö, kuullaan koululaisen ja huoltajan kuvaus koululaisen sekä perheen tilanteesta ja suoritetaan seulontatutkimukset.

Menetelmät: Terveystarkastukset toteutetaan terveydenhoitajan toimesta 1., 3., 6. ja 7.luokan oppilaille. Koululääkärin ja kouluterveydenhoitajan yhteistyössä toteuttama laaja terveystarkastus on Kiimingin kunnan peruskoululaisilla 5. ja 8.:lla luokilla eli kaksi kertaa peruskoulun aikana, joten valtakunnalliset suositukset eivät täysin toteudu tältä osin. 8.lk oppilaat täyttävät RBDI- ja nuorten AUDIT-kyselyt tarkastuksen yhteydessä. Lukiolaisille terveystarkastus suoritetaan 2. vuosiluokan aikana. Seulontatutkimuksissa katsotaan aina koululaisen ja opiskelijan kasvu, pituuden ja painon suhteen, kaukonäkö, tarvittaessa myös lähinäkö, ryhti(ei opiskelijoilta) ja tietyillä luokka-asteilla lisäksi kuulo, hb ja värinäkö sekä huolehditaan, että koululaisen rokotus-ohjelma on ajan tasalla. Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon tarkastukset toteutetaan kokonaisvaltaisesti koululaisen ja hänen perheensä tilanne huomioiden. Tarvittaessa koululainen ja opiskelija ohjataan jatkotutkimuksiin ja –hoitoon. Seulontatarkastukset toteutetaan suppean tai laaja-alaisen terveystarkastuksen yhteydessä. Resurssien niukkuuden vuoksi, ei kouluterveydenhuollolla ole mahdollisuutta tavata oppilasta joka vuosi.

Erityistä huomiota kiinnitetään mielenterveysongelmien, kuten masentuneisuuden ja syömishäiriöiden varhaiseen havaitsemiseen ja hoitoon ohjaukseen sekä ongelmiin, jotka voivat johtaa koulun ja opiskeluiden keskeyttämiseen. Kun epäillään, että oppilas tai opiskelija on masentunut tai kärsii koulu-uupumuksesta, hänelle tehdään RBDI-kysely (mielialaoireita käsittelevä kysely) tai BBI-kysely (koulu-uupumusta käsittelevä kysely) .

4.7.3. Suositus: Huoltajien osallistuminen on toteutunut muihin kuin laajoihin terveystarkastuksiin. Huoltajalle ilmoitetaan kaikista koululaisen terveystarkastuksista ja heillä on mahdollisuus osallistua myös muihin kuin laajoihin terveystarkastuksiin.

Menetelmät: Alaluokkien oppilaiden huoltajille tarjotaan mahdollisuus osallistua lapsensa terveystarkastukseen virka-ajan puitteissa. Yläluokkalaisten vanhemmille / huoltajille ei ole aikaresurssien niukkuuden vuoksi mahdollista esittää kutsua terveystarkastukseen. Koululaiset ja huoltajat saavat palautteen terveystarkastuksen tuloksista. Myös mikäli huoltaja/huoltajat eivät ole läsnä terveystarkastuksessa saa huoltaja kirjallisen palautteen koululaisen mukana kotiin vietäväksi.

4.7.4. Suositus: Asiakaspalautteen avulla koululaiset ja huoltajat ovat kokeneet osallistumisensa tarkoituksenmukaisena

Menetelmät: Asiakaspalautetta voidaan kerätä henkilökohtaisella palautteella tai esim. asiakas tyytyväisyys -kysely avulla. Kesän 2008 aikana laadittiin Kiimingin kunnan kouluterveydenhuoltoon asiakastytyväisyyskysely-lomake, jonka pohjana käytetään TAK-arviointijärjestelmää 3.lk ja 8.lk oppilaita sekä heidän huoltajiaan pyydetään antamaan palautetta kouluterveydenhuollosta. samoin lukion 2.lk vuosikurssilaisille kysely tehdään myös terveystarkastuksen ohessa. Seuraava kysely toteutetaan syksyllä 2010.

4.7.5. Suositus: Luokan hyvinvointisuunnitelmat on laadittu laajojen terveystarkastusten yhteydessä

Menetelmä: Luokan hyvinvointia kuvaavaa tietoa arvioidaan yhdessä oppilaiden huoltajien, opettajan ja muiden oppilashuollossa toimivien kanssa. Hyvinvointisuunnitelmia ei pystytä toteuttamaan resurssien niukkuuden vuoksi.

4.7.6. Suositus: Jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjausten määrä ja palaute vastaanottavalta taholta. Erityisesti masentuneiden ja syömishäiriöiden osalta arvioidaan varhaista puuttumista ja tukea

Menetelmä: Pyritään ennaltaehkäisemään oppilaiden mielenterveysongelmia ja syömishäiriöitä varhaisella puuttumisella ja tukemaan oppilasta ja opiskelijaa kokonaisvaltaisesti resurssit huomioon ottaen.

4.7.7. Suositus: Dokumentoinnin laadun seuranta; uuden Koululaisen terveyskertomuksen käyttöönotto. Terveystietoon liittyvät tiedot kirjataan huolellisesti terveyskertomusjärjestelmään potilas-asiakirjaohjeiden mukaan.

Menetelmä: Kouluterveydenhuollossa toimitaan suositusten mukaisesti.

4.8 Koululaisen terveystietoa vahvistetaan ja terveyttä edistetään

4.8.1. Suositus: Kunnassa on toteutunut koulujen terveyden edistämisen suunnitelma.

Menetelmä: Kiimingin kuntaan tulisi laatia *terveyden edistämisen suunnitelma*, johon sisältyy suunnitelma peruskoulujen ja lukion terveyden edistämiseksi.

4.8.2. Suositus: Koululaiset ja huoltajat kokevat terveystiedon opetuksen tasoltaan hyvänä ja tarkoituksen mukaisena.

Menetelmä: Terveystieto-oppiaineen opetusta toteutetaan yhteistyössä kouluterveydenhuollon ja koulun kanssa resurssit huomioiden. 5.lk oppilaille terveydenhoitaja käy asiantuntijana pitämässä tunnin murrosikään ja hygieniaan liittyen ja 8.lk oppilaille terveydenhoitaja puhuu seksuaaliterveyteen liittyvistä asioista, kuten raskauden ehkäisystä ja sukupuolitaudeista.

4.8.3. Suositus: Koulu yhteisön ilmapiiri on koettu terveyttä tukevana ja kaikkien kouluyhteisön jäsenten osallistumista tukevana; koulun toteuttama arviointi

Menetelmä: Koulu- ja opiskelijayhteisössä huolehditaan siitä, että koululaisella ja opiskelijalla on yhteisössä hyvät olosuhteet terveellisen elämäntavan toteuttamiseen. Koulu- ja opiskelijayhteisö kannustaa oppilaita ja opiskelijoita liikkumaan runsaasti koulupäivän aikana niin, että liikkuminen on luonnollinen osa eri oppiaineita, välitunteja, koulun kerhoja ja koulumatkoja. Lisäksi oppilaita ja opiskelijoita kannustetaan hyvän ja riittävän koululounaan syömiseen. Koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto pyrkii vaikuttamaan terveyttä edistäviin valintoihin siten, että makeis-, limsa- kahviautomaattien tilalla oppilailla olisi tarjolla terveellisempiä vaihtoehtoja. Tupakkalain toteutumista valvotaan yhteistyössä opetustoimen henkilöstön kanssa.

4.8.4. Suositus: Terveystiedon ja lääkärin osallistuminen koulun terveystiedon opetussuunnitelman laatimiseen ja opetuksen tukemiseen on toteutunut suosituksen mukaisesti.

Menetelmä: Jokirannan koulun kouluterveydenhoitaja on ollut mukana suunnittelemassa terveystiedon opetussuunnitelman sisältöä. ks. kohta 4.8.2.

4.8.5. Suositus: Ryhmäneuvontatilaisuuksien, kampanjoiden ja teemapäivien määrä

Menetelmä: Syyskuussa 2009 järjestettiin Kiimingin peruskoululaisille ja heidän vanhemmille / huoltajilleen suunnattu Wiilis-hyvinvointi- ja harrastemessut Jokirannan ja Laivakankaan kouluilla. Kiiminkijoen ja Laivakankaan kouluilla on käynnistynyt KIVA KOULU-hanke syksyn 2009 aikana koulukiusaamisen ehkäisemiseksi.

Jokirannan ja laivakankaan kouluilla aloitetaan syksyn 2009 aikana kouluterveydenhoitajien toimesta terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät tietoiskut. Tietoiskut toteutetaan koulun sisäisen Wilma-tietojärjestelmän avulla. Tietoiskuissa käsitellään mm. uneen, päihteisiin, ravintoon, mielialaan ja ystävyyteen liittyviä teemoja.

4.8.6. Suositus: Koululaisten terveystietämisen seurannassa on hyödynnetty mm. Kouluterveyskyselyä ja Koululaisen terveystietämisen tietoja.

Menetelmä: Keväällä 2009 Kiimingin yläasteen 8.lk ja 9.lk ja lukion 2.lk oppilaat osallistuivat Kouluterveys 2009 kyselyyn. Kyselyn tuloksia hyödynnetään kouluterveydenhuollon toimintaa suunniteltaessa. Oppilaan terveystietämisen tietojen pohjalta ohjeistetaan oppilasta terveellisiin elämäntapoihin.

4.8.7. Suositus: Rokotuskattavuus

Menetelmä: Oppilaat rokotetaan KTL:n rokotusohjelman mukaisesti ja seurataan että jokainen oppilas saa rokotusohjelman mukaiset rokotukset ja tarvittaessa huolehditaan suojan täydentämisestä tai nopeuttamisesta.

5 OPPILAIEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN SEURANTA

Kiimingin kunnassa on toimittu tilaaja-tuottajamallin mukaisesti vuoden 2008 alusta alkaen. Terveyspalvelut on jaettu viiteen tuoteryhmään: vastaanotto, kuntoutus, hammashuolto, mielenterveyspalvelut ja terveysneuvonta. Terveysneuvontaan kuuluvat kouluterveydenhuolto, lastenneuvola- ja äitiysneuvolatoiminta.

Terveysneuvonnan tuotteet:

1. Seurantakäynti terveydenhoitajalla
2. Laaja-alainen neuvolakäynti terveydenhoitajalla
3. Suppea neuvolakäynti terveydenhoitajalla
4. Neuvolan kotikäynti
5. Ryhmäneuvola
6. Perhevalmennus
7. Terveydenhoitajan neuvonta ja ohjaus
8. Asiantuntijapalvelut terveysneuvonnassa
9. Hoitajan vastaanottokäynti
10. Hoitajan hoidon arviointi

Laaja-alainen neuvolakäynti terveydenhoitajalla: 1.) 1.lk, 3.lk sekä erityis- ja harjaantumiskoulun oppilaiden tarkastukset (60 min.)

2.) lääkärin suorittama terveystarkastus, 5.lk ja 8.lk (30 min.) , th, lääkäriä avustava suorite (30 min.):

- 1.) Perusterveystarkastus, johon kutsutaan aina vanhemmat / huoltajat mukaan.
- 2.)Terveystarkastuskokonaisuus, jonka aikana lääkäri ja terveydenhoitaja tapaavat oppilaan. Mahdollisuuksien mukaan myös vanhemmat / huoltajat ovat mukana tarkastuksessa. Laaja-alainen terveystarkastus toteutetaan peruskoulun aikana kaksi kertaa: 1.) murrosiän alkuvaiheessa 5.lk ja 2.) 8.lk nuoren valmistautuessa toisen asteen koulutukseen. Jokainen 8.lk oppilas saa samalla nuorison terveystodistuksen. Vanhemmat /huoltajat kutsutaan 5.lk oppilaiden tarkastukseen.

Seurantakäynti terveydenhoitajalla (30 min.): Terveydenhoitaja ja oppilaan tapaaminen, perusterveystarkastus, 6.lk ja 7.lk sekä lukion 2.lk.

Suppea neuvolakäynti, (15-20min): 1.) Terveysneuvonnan kontrollikäynnit, 2.) asevelvollisten kutsuntatarkastukset, lääkäriä avustava suorite.

Asiantuntijapalvelut terveysneuvonnassa: esim. oppilashuoltotyöryhmät, koulujen terveydellisten olojen selvitys, asiantuntijuus terveystiedossa, verkostopalaverit, konsultaatiot, kriisityö, koulujen vanhempainillat.

Hoitajan vastaanottokäynti (10-15 min): Päivystysvastaanotto koululla klo 10-11, rokotukset ja injektiot

Hyvinvointikysely-lomake: Terveystarkastuksen ja terveystapaamisen yhteydessä oppilaat palauttavat heille etukäteen jaetun hyvinvointikysely-lomakkeen täytettynä ja allekirjoitettuna. Oppilaan ja vanhemman / huoltajan kanssa käydään yhdessä keskustellen läpi kaavakkeen vastaukset.

Terveydenhoitajan neuvonta ja ohjaus: puhelinneuvonta

Hoitajan hoidon arviointi: esim. hoitolomatodistukset, laboratoriolähetteet, lääkärille jatkohoitoon ohjaaminen

5.1 Peruskoulu

Ensimmäinen luokka, laaja-alainen neuvolakäynti, 60 min

- Keskustelu vanhemman / huoltajan kanssa lapsen hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä asioista hyvinvointikysely-lomakkeen pohjalta.
- Pyydetään kirjallinen lupa käsitellä lapsen hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä asioita opettajan, koulupsykologin ja koulukuraattorin kanssa.
- Päivitetään vanhempien / huoltajien yhteystiedot.
- Esitellään pääpiirteittäin Kiimingin kunnan kouluterveydenhuollon toimintaa ja annetaan esite ”Kiimingin kouluterveydenhuolto”.
- paino, pituus, näkö, hb tarvittaessa
- tarkistetaan rokotukset

Kolmas luokka, laaja-alainen neuvolakäynti, 60 min

- Keskustelu vanhemman / huoltajan kanssa lapsen hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä asioista hyvinvointikysely-lomakkeen pohjalta. Vanhempien AUDIT-kysely.
- Päivitetään vanhempien / huoltajien yhteystiedot.
- pituus, paino, ryhti, näkö, kuulo, hb tarvittaessa
- mahdolliset kontrollit

Viides luokka, laaja-alainen neuvolakäynti, 15min + 20 min

- **1.) terveydenhoitajan** suorittama tarkastus
- Päivitetään vanhempien / huoltajien yhteystiedot.
- pituus, paino, näkö, verenpaine, hb tarvittaessa
- mahdolliset kontrollit
- **2.) lääkärin** suorittama tarkastus
- Keskustelu vanhemman / huoltajan kanssa lapsen hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä asioista hyvinvointikysely-lomakkeen pohjalta.
- Keskustelu opettajan ja kouluterveydenhoitajan kanssa oppilaan koulunkäyntiin liittyvistä asioista.
- sydämen ja keuhkojen kuuntelu, ryhti skoliometrillä, puberteettiaste, kasvu, liikunta, uni-asiat, ravinto, koulunkäyntiin liittyvät asiat, mielenterveys ja kiusaaminen

Kuudes luokka, seurantakäynti terveydenhoitajalla, 30min

- Keskustelu oppilaan kanssa hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä asioista hyvinvointikysely-lomakkeen pohjalta.
- Päivitetään vanhempien / huoltajien yhteystiedot.
- pituus, paino, ryhti skoliometrillä, puberteettiaste, näkö, hb tarvittaessa
- mahdolliset kontrollit

Seitsemäs luokka, seurantakäynti terveydenhoitajalla, 30min

- Keskustelu oppilaan kanssa tämän hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä asioista hyvinvointikysely-lomakkeen pohjalta.
- Päivitetään vanhempien / huoltajien yhteystiedot.
- pituus, paino, ryhti skoliometrillä, puberteettiaste, näkö tarvittaessa, värinäkö, hb tarvittaessa
- mahdolliset kontrollit

Kahdeksas luokka, laaja-alainen neuvolakäynti, 20 min + 30 min

- **1.) terveydenhoitajan** suorittama tarkastus
- Päivitetään vanhempien / huoltajien yhteystiedot.
- pituus, paino, puberteettiaste, näkö, kuulo, hb, tarv., verenpaine
- mahdolliset kontrollit
- **2.) lääkärin** suorittama tarkastus
- Keskustelu oppilaan hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä asioista hyvinvointikyselylomakkeen, RBDI- ja nuorten AUDIT-kyselyjen pohjalta.
- Keskustelu luokanvalvojan ja kouluterveydenhoitajan kanssa oppilaan koulunkäyntiin liittyvistä asioista.
- ryhti skoliometrillä, sydämen ja keuhkojen kuuntelu, puberteettiaste, kasvu, liikunta, uni-asiat, ravinto, koulunkäyntiin liittyvät asiat, mielenterveys, kiusaaminen, syömishäiriöt, päihteet, tupakointi sekä nuorison terveystodistukseen liittyvät tutkimukset
- jokainen 8.lk oppilas saa nuorison terveystodistuksen

5.2 Lukio

Toinen vuosikurssi, seurantakäynti terveydenhoitajalla, 30 min

- Keskustelu nuoren hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä asioista hyvinvointikyselylomakkeen pohjalta.
- pituus, paino, ryhti, puberteettiaste, näkö, tarvittaessa värinäkö, kuulo, verenpaine. hb tarvittaessa
- AUDIT- ja RBDI-kysely tarvittaessa
- nuorison terveystodistus tarvittaessa
- kutsuntaennakotarkastus pojille ja varusmiespalvelukseen hakeutuville tytöille kalenterivuoden keväällä, jolloin nuori täyttää 18v

6 VAMMAINEN JA PITKÄAIKAISESTI SAIRAS LAPSI

Joka kymmenennellä lapsella tai nuorella on pitkäaikainen sairaus tai vamma. Osa lasten ja nuorten vammaisuudesta, kuten kehitysvammaisuus ja aistivammat, vaikeuttavat erityisesti oppimista. Vammaista ja pitkäaikaista lasta ja heidän perheittensä asioita hoidetaan usein monessa eri hoitopaikassa. Oppilaalla voi olla terveydenhoidossa, koulussa ja sosiaalitoimissa oma hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Kouluterveydenhuolto toimii välittäjänä eri tahoille ja huolehtii siitä, että pitkäaikaissairaana ja vammaisen lapsen ja nuoren tarpeet huomioidaan koulussa ja myös kotona ja että sovitut suunnitelmat toteutuvat. Pitkäaikaissairaant ja vammaiset oppilaat tarvitsevat erityisjärjestelyjä, apuvälineitä ja yhteistyötä kuntoutuksen ja opetuksen järjestämiseksi. Kouluterveydenhuollon tulee varmistaa yhteistyö koulun sekä sairaanhoidosta ja kuntoutuksesta vastaavien tahojen kanssa.

Siirtymä vaiheiden kuten kouluun tulon, yläluokille ja peruskoulusta jatko-opintoihin siirtymisen onnistuminen tulee erityisesti varmistaa. Erityisoppilaan tai sairautensa takia erityisjärjestelyjä vaativan oppilaan siirtymistä peruskoulusta jatko-opintoihin tuetaan saattaen. Oppilaan siirtyessä ammatilliseen opetukseen hänestä tulee olla riittävät tiedot tulevassa oppilaitoksessa ja opiskelijaterveydenhuollossa. Vuoden 2000 Kouluterveydestutkimuksen mukaan lukiolaismiehistä 8% ja -naisista 10% kärsii lääkärin toteamasta pitkäaikaisesta sairaudesta, joka haittasi jokapäiväistä toimintaa.

7 ENSIAPU JA SAIRAAHOITO

Koulutuksen järjestäjällä on ensisijainen vastuu oppilaiden ja opiskelijoiden sekä koulun henkilöstön turvallisuudesta ja kriisitilanteiden hallinnasta. Kouluterveydenhuollon tehtävänä on ylläpitää riittävää ensiapuvalmiutta ja -osaamista kouluilla sekä varmistaa, että tapaturma- ja hätätilanteisiin on selkeät toimintaohjeet, silloinkin kun kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri eivät ole koululla.

Oppilaan huoltaja vastaa ensisijaisesti sairastuneen lapsen hoidosta, sairaanhoidon järjestämisestä ja hoitoon viemisestä. Kun oppilas sairastuu tai joutuu tapaturman uhriksi koulumatkalla tai koulupäivän aikana, koulun aikuiset ovat vastuussa hänen turvallisuudestaan kunnes vastuu hoidosta on siirtynyt huoltajalle. Oppilaan sairastuessa äkillisesti koulupäivän aikana opettaja tai kouluterveydenhoitaja, mikäli hän on koululla, arvioi oppilaan tilanteen, ottaa yhteyttä vanhempiin sekä avustaa tutkimuksen ja tarvittavan hoidon järjestämisessä. (Stakes 2002, 82)

Sairaanhoitoon liittyvät opiskeluterveydenhuollon palvelut järjestetään kaikille opiskelijoille lainsäädännön mukaisesti ja samalla tavalla kuin muulle väestölle. Kotipaikkansa ulkopuolella opiskelevien lukiolaisten tarvitsemasta palveluista tulee huolehtia opiskelupaikkakunnalla.

Koulutoimi ja koulu- ja opiskeluterveydenhuolto vastaavat koulujen lääkekaapeista yhdessä. Terveystilanteelta oppilas ja opiskelija saavat sairaudenhoitoon ja ensiapuun saatavat lääkkeet ja ensiapuun käytettävät tarvikkeet päivystysvastaanotolla. Terveystilanteita ja koulun opettajat huolehtivat yhdessä kouluilla eripisteissä olevien ensiapukaappien tarvikkeiston ja särkylääkkeiden ylläpidosta. Kouluilla sijaitseviin ensiapukaappeihin hankittavat särkylääkkeet ja tarvikkeet kustantaa koulutoimi.

8 KRIISITILANTEET

Kiimingin kuntaan on laadittu *Kiimingin koulujen kriisiopas* (2005, Asikainen, Kumpulainen). Oppaan tarkoituksena on opastaa ja antaa toimintamalleja miten toimia oppilaita, opettajia, muuta henkilökuntaa tai koulua koskevissa erilaisissa kriisitilanteissa. Koulun kriisityöryhmään kuuluvat rehtori, kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi- ja kuraattori, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, opettajia sekä oppilashuoltotyöryhmän jäseniä. Lisäksi ryhmä voi kutsua asiantuntija-apua tilanteen mukaan. Kevään 2008 aikana on erillinen työryhmä laatinut *Kiimingin koulujen turvallisuus suunnitelman*, joka sisältää aiemmat kriisi- ja pelastussuunnitelmat sekä uutena valmiussuunnitelman. Suunnitelma on otettu käyttöön tänä syksynä.

LÄHTEET

Kouluterveydenhuolto, Ala-Laurila E., Kroguis H., Laakso J., Pietikäinen M., Terho P., 2. uudistettu painos 2002, Duodecim, Gummerus kirjapaino oy, Jyväskylä 2002

Kouluterveydenhuollon laatusuositus, STM, Suomen kuntaliitto, oppaita 2004:8, Helsinki 2004

Kiimingin kunnan lapsi- ja nuorisopoliittinen strategia, 2004, Kiiminki

Kiimingin koulujen kriisiopas, Asikainen L., Kumpulainen M., 2005, Kiiminki

Opiskeluterveydenhuollon opas, STM, Julkaisuja 2006:12, Yliopistopaino, Helsinki 2006

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämissuunnitelma KASTE 2008 – 2011. Sosiaali- ja terveysministeriö, julkaisuja 2008:6.